

**Найда Віталій Олегович**

*слухач магістратури 1 курсу факультету № 1  
Харківського національного університету внутрішніх справ  
<https://orcid.org/0000-0003-3072-7326>*

**Кузубова Тетяна Олексіївна,**

*кандидат юридичних наук  
старший викладач кафедри кримінального процесу  
та організації досудового слідства факультету №1  
Харківського національного університету внутрішніх справ  
<http://orcid.org/0000-0002-6488-4971>  
(м.Харків, Україна)*

## **ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО, ДІЗНАВАЧА З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

В умовах зміцнення громадянського суспільства в Україні, появи нових громадських організацій, суттєвого розширення напрямів їх діяльності, зміцнення волонтерського руху та зростання впливу засобів масової інформації набуває актуальності питання взаємодії слідчого, дізнавача з інститутами громадянського суспільства під час досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Згідно з абзацом другим пунктом 2 Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 976, до інститутів громадянського суспільства віднесено: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші непідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства [1].

Більш того, після Революції Гідності інститути громадянського суспільства перебувають у постійному русі та динамічному розвитку, а тому потребують й свого наукового осмислення форми взаємодії слідчого, дізнавача з цими інститутами.

Зауважимо, що в юридичній літературі найчастіше виокремлюють дві основні форми взаємодії слідчого, дізнавача з іншими учасниками кримінального процесу, а саме: процесуальну та непроцесуальну, з чим ми цілком погоджуємося. Непроцесуальні форми взаємодії, на відміну від процесуальних, не закріплено в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) [2]. Поряд з тим, межі непроцесуальної форми взаємодії слідчого, дізнавача з інститутами громадянського суспільства обмежуються з одного боку завданнями та загальними засадами кримінального провадження, що закріплено у ст. 2, 7 - 29 КПК України [2], а з іншого боку організаційними можливостями та правами інститутів громадянського суспільства.

Так, під непроцесуальними формами взаємодії ми розуміємо добровільну, спільну, узгоджену, багатоаспектну діяльність слідчого, дізнавача та представників інститутів громадянського суспільства, що не закріплена в КПК України, але здійснюється з дотриманням загальних засад кримінального провадження та спрямована на забезпечення виконання завдань кримінального провадження.

Спільна діяльність слідчого, дізнавача з кожним окремим інститутом громадянського суспільства потребує виокремлення різних напрямків взаємодії під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. З урахуванням найбільшого потенціалу в контексті завдань кримінального провадження ми розглянемо взаємодію слідчого, дізнавача з громадськими організаціями.

Слід зазначити, що відповідно до ч. 3 ст. 2 Закону України «Про громадські об'єднання» громадська організація це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи [3].

Взаємодія з громадськими організаціями є одними із найбільш перспективних напрямів. У Канаді, Німеччині, Японії, США існує значна кількість громадських організацій, які взаємодіють з органами досудового розслідування. Так, у Німеччині громадська організація «SOLWODI» надає правову і медичну допомогу жінкам і дітям, які постраждали внаслідок торгівлі людьми і домашнього насильства [4]. Створення кризових центрів і притулків є частиною урядової програми з протидії насильства в сім'ї, що діє в Канаді з 1988 року [5, с. 17].

Діяльність подібних організацій спрямована на усунення причин та умов, що сприяють вчиненню тих або інших кримінальних правопорушень. З урахуванням іноземного досвіду та потенційних можливостей громадських організацій в Україні, пропонуємо виокремлювати наступні непроцесуальні форми взаємодії слідчого, дізнавача з громадськими організаціями під час досудового розслідування кримінальних правопорушень: 1) надання правоохоронним органам інформації, що містить відомості про вчинене кримінальне правопорушення, в тому числі отриманої шляхом аналізу відкритих баз даних, реєстрів, сайтів щодо державних закупівель; 2) залучення членів громадських організацій в якості понятих при проведенні слідчих (розшукових) дій з дотримання вимог закріплених у ч.7 ст.223 КПК України. Зокрема, з дотриманням правила відповідного до якого понятими не можуть бути особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження [2]; 3) взаємодія з громадськими організаціями, що захищають інтереси діаспор, з метою пошуку перекладачів для залучення їх до проведення слідчих (розшукових) дій, а також з'ясування особливостей побуту, звичаїв окремої нації, якщо ці дані є необхідними та корисними для розслідування конкретного кримінального провадження; 4) залучення громадських організацій до пошуку осіб, що зникли, в тому числі з використанням інформації, що розміщена у вільному доступі в соціальних мережах.

Резюмуючи викладене, зазначимо, що питання пошуку нових непроцесуальних форм взаємодії слідчого, дізнавача з інститутами громадянського суспільства у ході досудового розслідування кримінальних правопорушень та втілення цих форм у межах конкретних напрямів взаємодії потребує подальшого осмислення у рамках ґрунтовних наукових досліджень.

### **Література:**

1. Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2008 N 976: редакція від 19.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-п#text> (дата звернення: 15.02.2021).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI : редакція від 14.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2295> (дата звернення: 15.02.2022).
3. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI: редакція від 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 15.02.2020).
4. Solwodi. Website: <https://www.solwodi.de/>
5. Забелина Т. Ю., Исраелян Е. В., Шведова Н. А. Канада и проблема насилия в семье: двадцать лет борьбы. Вопросы ювенальной юстиции. 2006. № 4. С. 15–18.

***Олефір Л.І.,***

*кандидат юридичних наук  
старший викладач кафедри кримінального,  
кримінально-виконавчого права та кримінології  
Академія Державної пенітенціарної служби  
ORCID: [0000-0003-4565-8968](https://orcid.org/0000-0003-4565-8968)*

***Пархоменко П.О.,***

*слухач 461-ої навчальної групи,  
Академія Державної пенітенціарної служби  
(м. Чернігів, Україна)*

## **ДОСУДОВА ПРОБАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Одним із напрямків, за яким почалося реформування системи виконання покарання України, стало створення на базі кримінально-виконавчої інспекції служби пробації. Інститут пробації існує в більшості країн світу. Для України пробація стала новим інститутом. Функції, які виконує орган пробації, визначені Законом України «Про пробацію» та стосуються виконання покарання, не пов'язаних із позбавленням волі[1]. Як показує практика, покарання у вигляді позбавлення волі є неефективним для виправлення правопорушників, оскільки значна частина осіб, які відбували покарання в місцях позбавлення волі схильні вчиняти злочини повторно. Пробація у світі